

Først, gjør ikke skade

Psykologer bør påvirke journalister og meningsyttere til ikke-stigmatiserende omtale av mennesker som sliter psykisk.

TEKST

Sigrun Tømmerås

Vivian Berg

PUBLISERT 5. januar 2013

MERKELAPPER: Fra en protestaksjon mot APA (American Psychiatric Association) tidligere i år, som ble arrangert av brukerorganisasjonen MindFreedom International, der folk river i stykker merkelappene sine.

Foto: Youtube.com

DEBATT: STIGMATISERING

Psykolog og sosionom Åsne Tveito fortalte i Tidsskriftets oktoberutgave om en «raus» helsetjeneste som har gitt en kvinne 19 psykiatriske diagnoser. Den hjelpen må ha vært en ikke ubetydelig påkjenning for mottakeren.

Stigma

Etter 22. juli var massemediene fulle av stigmatiserende karakteristikk av (personer med) psykisk uhelse, som «gærningene», «syk og gal» og «psykisk syke tiltrekkes av 22. juli»^[1]. Selv blant helsepersonell var det noen som kalte denne typen helseproblemer for «gal-skap». En slags forebygging mot fordommer var å intervju noen som hadde

fått samme schizofrenidiagnose som terroristen Anders Behring Breivik fikk. Morgenbladets journalist Lena Lindgren og Autismeforeningen var blant dem som uttrykte redsel for stigmatisering da Asperger ble foreslått som diagnose. Vi kan likevel ikke huske at noen forsvarte dem som har fått personlighetsdiagnoser.

«En diagnostiseringspraksis som ikke tillater brukermedvirkning, hører ikke hjemme i vår tid»

Det kan virke som det er fritt fram å demonisere personer som har fått slike diagnoser, og da tenker vi ikke bare på sære kristenfundamentalister som tror «borderlinere» er besatt av demoner. Mediene omtaler sjelden personer med personlighetsdiagnose i fine ordelag, og også helsepersonell omtaler mange av disse personene på krenkende måter i det offentlige rom. På nettet blir den livstidsdømte svenske drapsmannen Helge Fossmo brukt som et eksempel på en med personlighetsforstyrrelse.

Tannlegepasienter

Fagbladet *Den norske tannlegeforenings Tidende* hadde i november i fjor informasjon til tannleger om pasienter med ulike psykiatriske diagnoser. Om personlighetsforstyrrelser og tannhelse sto det knapt noe mer enn «manipulativ, aggressiv, mytoman, upålitelig». Måneden før hadde samme tidsskrift en fin artikkel om et nytt hjelpetilbud til blant andre overgrepsofsatte, som kan ha problemer med å motta tannbehandling. Når vi vet at personer som har fått personlighetsdiagnoser, ofte er overlevende etter overgrep i barndommen, blir det vanskelig å forstå budskapet om pasientgruppen til tannlegestanden.

Psykologer har kunnskap om hvordan mennesker påvirkes. Derfor oppfordrer vi dere til i større grad å påvirke journalister og meningsyttere til ikke-stigmatiserende omtale av folk som sliter psykisk, mange på grunn av tidlige traumer.

Som terapeuter kan dere også bidra til at færre pasienter får tilleggsbelastninger ved stigmatiserende diagnoser. Robert Stolorow har i et blogginnlegg hos *Psychology Today*^[2] påpekt at å få en diagnose kan ofte være retraumatiserende, fordi pasienten igjen objektiveres og anses som «feil», mens vedkommendes egen opplevelse blir ugyldiggjort. Retraumatisering påført av hjelpeapparatet kan ha alvorlige og langvarige skadevirkninger.

Samarbeid

I spalten for personlige fortellinger i siste nummer av *Tidsskrift for psykisk helsearbeid*, skriver en kvinne at borderlinermerkelappen førte til at helsepersonells velvilje og omsorg for henne stort sett forsvant. Vi har hørt mange liknende historier, og vi mener at en diagnostiseringspraksis som ikke tillater brukermedvirkning, ikke hører hjemme i

vår tid. Derfor ble vi glade for Tveitos forslag om å gjøre diagnostisering – i tilfeller hvor diagnose kreves – til et samarbeidsprosjekt.

Om helsepersonell skal etterleve prinsippet *primum non nocere*, kan man ikke bare kjøre på med diagnoser som øver vold mot Den andre.

stommeras@yahoo.no

vivianberg@live.no

Teksten sto på trykk første gang i Tidsskrift for Norsk psykologforening, Vol 50, nummer 1, 2013, side

TEKST

Sigrun Tømmerås, Brukererfarer og eier av Sigruns blogstomm-blog.blogspot.no

Vivian Berg, Brukererfarer